

HƯƠNG NGỰA

Phần I - Nguyên Tác

Giết hươu ngựa cậy người
Ngựa chịu người cương móng
Thù hươu đã trả rồi
Ngựa nợ người gông gióng.

Những người không tự trọng
Làm gương hươu ngựa cười
Biển dương đẩy gió sóng
Chèo lái chớ làm chơi.

Phần II – Chú Giải

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Cương: Giây buộc mõm ngựa qua hàm thiếc để điều khiển ngựa.

Móng: Đóng móng sắt vào móng chân ngựa.

Gông: cái cùm.

Gióng: Cái đòn gài ngang chuồng ngựa để nhốt ngựa trong chuồng.

Biển dương: Biển cả, đại dương.

B. Đại Ý Tổng Quát

Nói những người không biết tự trọng, chuyên ỷ lại, đi cầu cạnh nước ngoài. Dù có đuổi được kẻ thù trước thì kẻ thù sau lại còn nguy hiểm hơn nhiều. Kết quả chỉ là đổi chủ làm tôi. Người đời nếu hiểu rằng việc đời còn nhiều sóng gió, việc lèo lái thuyền đời phải cảnh giác, tỉnh táo.

C. Ý Nghĩa Chi Tiết

Bài thơ làm theo phương pháp "tỷ thí" tức là cách ví dụ: Lấy vật mà nói người, cũng gọi là thơ ngụ ngôn. Truyện con ngựa muốn giết con hươu là kẻ thù của mình, nhưng tự mình bất lực phải đi cầu cạnh ở người ngoài. Vì tin rằng chỉ có con người mới có sức vạm vỡ, có thể giúp mình giết hươu trả thù cho mình được. Nhưng đến khi nhờ người giết được hươu rồi, ngựa liền bị người buộc cương đóng móng dùng để cưỡi, đi kéo xe. Từ đó ngựa bị gông xiềng đóng gióng nhốt luôn trong chuồng.

Như thế đó! Những người không biết tự trọng, ỷ lại, nhờ vào người khác để mưu sự, chỉ là đổi chủ làm tôi, tự làm gương hươu ngựa cho thế gian cười. Việc đời như biển cả đầy sóng gió. Muốn lèo lái con thuyền đời thì phải cẩn trọng.

D. Bình Luận

Bài thơ có hai đoạn ngắn, lời lẽ giản dị, nói lên một thí dụ: Thoạt nghe truyện hươu ngựa là loài súc vật chẳng có gì quan trọng, nhưng suy ra cho kỹ, quả là một thí dụ cụ thể với cái ý ẩn dụ vừa sâu sắc vừa thiết thực. Nhìn vào "*Những điều trông thấy mà đau đớn lòng*".

Thấy ngựa bị "gông giống", ngấm đến người - Những cái giả tự đắc đem ra để khoe khoang cho cái việc giết hươu, bây giờ nhìn vào sự thực chua chát, ngượng ngùng, trơ trẽn! Nhất là bây giờ thấy cái hàm thiếc đóng chặt vào mõm, những bộ giây cương buộc vào đầu, những móng sắt đóng vào chân! Ôi những con người ngu xuẩn bị người ta gông xích thật đáng thương!

Những con người không biết tự trọng vô tình trở thành tấm gương hươu ngựa để thế gian soi.

Cuộc đời như biển cả đầy sóng gió. Muốn lèo lái thuyền đời, nhất là kẻ lèo lái con thuyền quốc gia phải suy ngẫm cẩn trọng./.